

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Bynaei de Calceis Hebraeorum Libri Duo

Bynaeus, Anthony

Dordraci, 1682

Caput Septimum

urn:nbn:de:hbz:466:1-12835

CAPUT SEPTIMUM.

Soleæ habenis teretibus vinctæ apud Romanos, Græcos, Hebræos. Corrigiam Hebræi eleganter פַּרְוּ vocant, & Græci LXX. ὀφθαλμῶνος. Corrigia varia ratione olim pedibus circumvoluta. Locus Iudith 10. 3. & 16. 23. Verbum פַּרְוּ Jer. 2. 23. obscurum. Recentiorum interpretum expositio rejecta. Conjectura Lud. de Diem expense. LXX. interpretes & Vulgatus notati. Nostra verbi פַּרְוּ & totius loci explicatio. Olim corrigia ex corio fuerunt. Hinc non magni pretii. Locus Gen. 14. 23. illustratur. Varia loquendi rationes à corrigiis desumptæ quæ apud veteres significant exuere calceos. Locus Ies. 5. 27. interpretibus male acceptus. Nostra explicatio. Balduini expositio. Error Balduini & Glosse.

Glossæ ordinaria. Vincula cal-
ceorum sive corrigias solvere
vilissimum ministerium apud
Græcos, Romanos, Hebræos. Jo-
hannis Baptista dictum, ἔστι
εἰς ἰκανὸς κύψας λῦσαι τὸ ἰκόνει
τῶν ὑποδημάτων αὐτῆ exponitur.

I.

OMnia ferme id genus, quibus
plantarum calces tantum infimæ
reguntur, cætera prope nuda & tere-
tibus habenis vineta sunt, soleas dixisse
veteres Agellius docet. Rectissime
soleis dat teretes habenas, quibus
pedibus alligari possint: Est enim
in soleis plane necessarius vincu-
lorum usus. Apud Romanos qui-
dem hoc adeo tritum fuit, ut se-
pe vincula pro ipsis soleis dicantur.
Pariter apud Græcos habenis te-
retibus ligata calceamenta Home-
rus innuit, uti observavit Hiero-
nymus Magius. Soleas Hebræo-
rum veterum etiam vinculis sive
corrigiis pedi alligatas fuisse, varia
loca Sacri Codicis ostendunt.
Jam Abrahamus negat se ex præda

Agel. Noct.
Attic. lib.
13. cap. 20.

Homer.
Odyf. 2.
Mag. lib.
3. cap. 3.

in

Gen. 14.
23.

in victoriae praemium *vel filum,*
vel corrigiam caligae accepturum.
Hinc etiam natum est Johannis
Baptistae dictum, qui se dignum
negat λύσσει τὴν ἰμρὴν καὶ τῶν ὑποδημάτων
solvere corrigiam calciamentorum Christi.

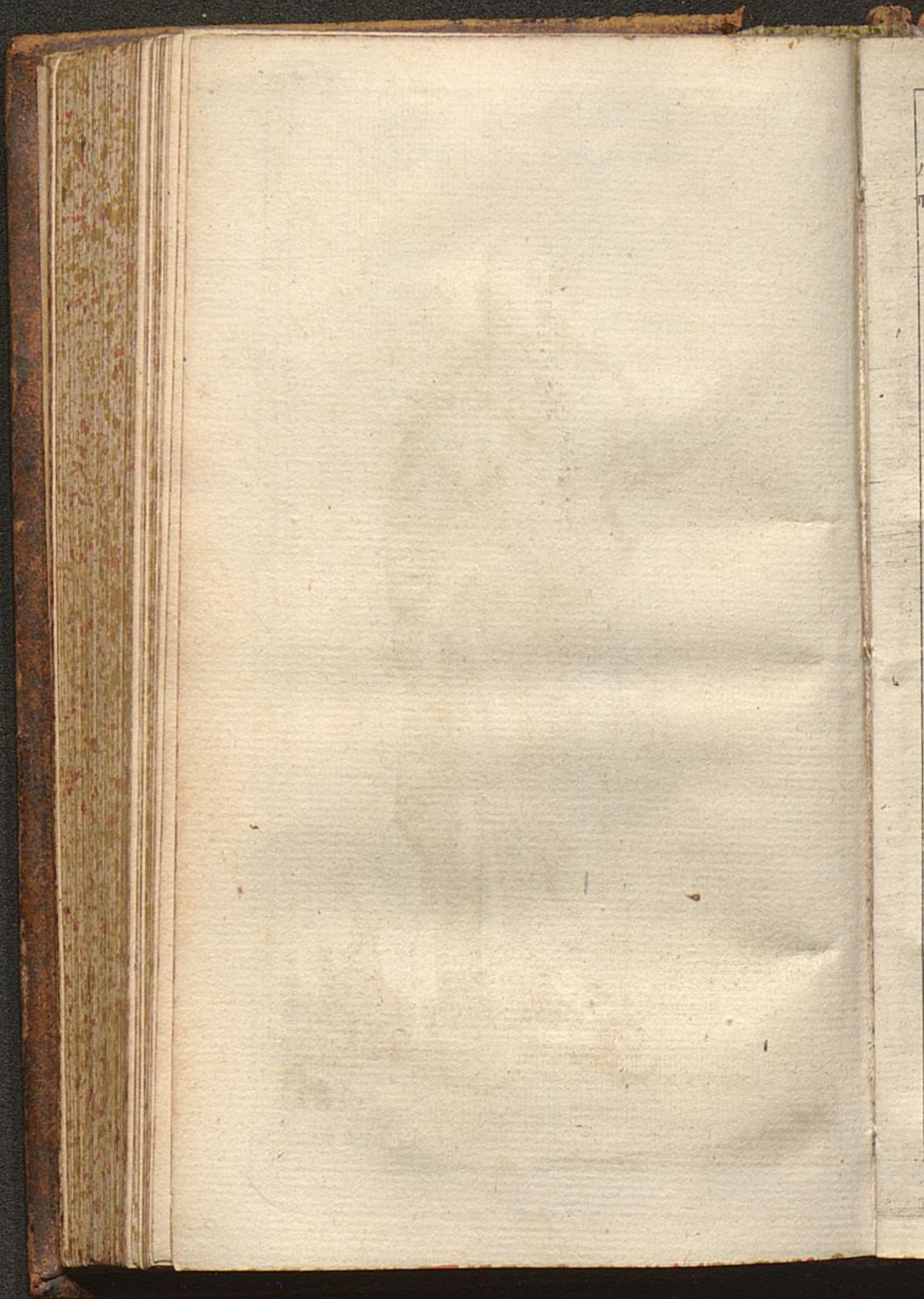
Marci 1.7.

III. Haec vincula, sive corrigias,
Hebraei *תפ* vocant, ab ambiendo
scilicet, quia pedi circumvolvun-
tur, quomodo & Graeci LXX.
vocant *σφαιρωτήρας* à *σφαιρῶν* in-
volvo, in orbem conglobo. Elegan-
ter sane. Corrigiae apud veteres
varia ratione circumvolutae fue-
runt pedibus, uti ex antiquis sta-
tuis & nummis apparet. Usitata
admodum circumvolvendi ratio
ea videtur, quam spectare licet in
statua, quam dedit vir *cl.* Octa-
vius Ferrarius, qualis etiam ap-
paret in ea, quae visitur in fronte
domus Bassianorum, quomodo &
Hercules in nummis Aesculapii
cernitur. Alia ratione vero cir-
cumvolutae corrigiae apparent in
statua togata, quae visitur in atrio
palatii Veneti, quam fortasse Cice-
ronis, certe oratoris, quod li-
belli in dextra indicant & libel-
lorum theca ad pedes statuae, fuisse,
Ferra-

Fer. de Re
Vest. P. 1.
pag. 236.
& 26.
P. 2. pag.
204. P. 1.
pag. 4. P. 2.
pag. 144.

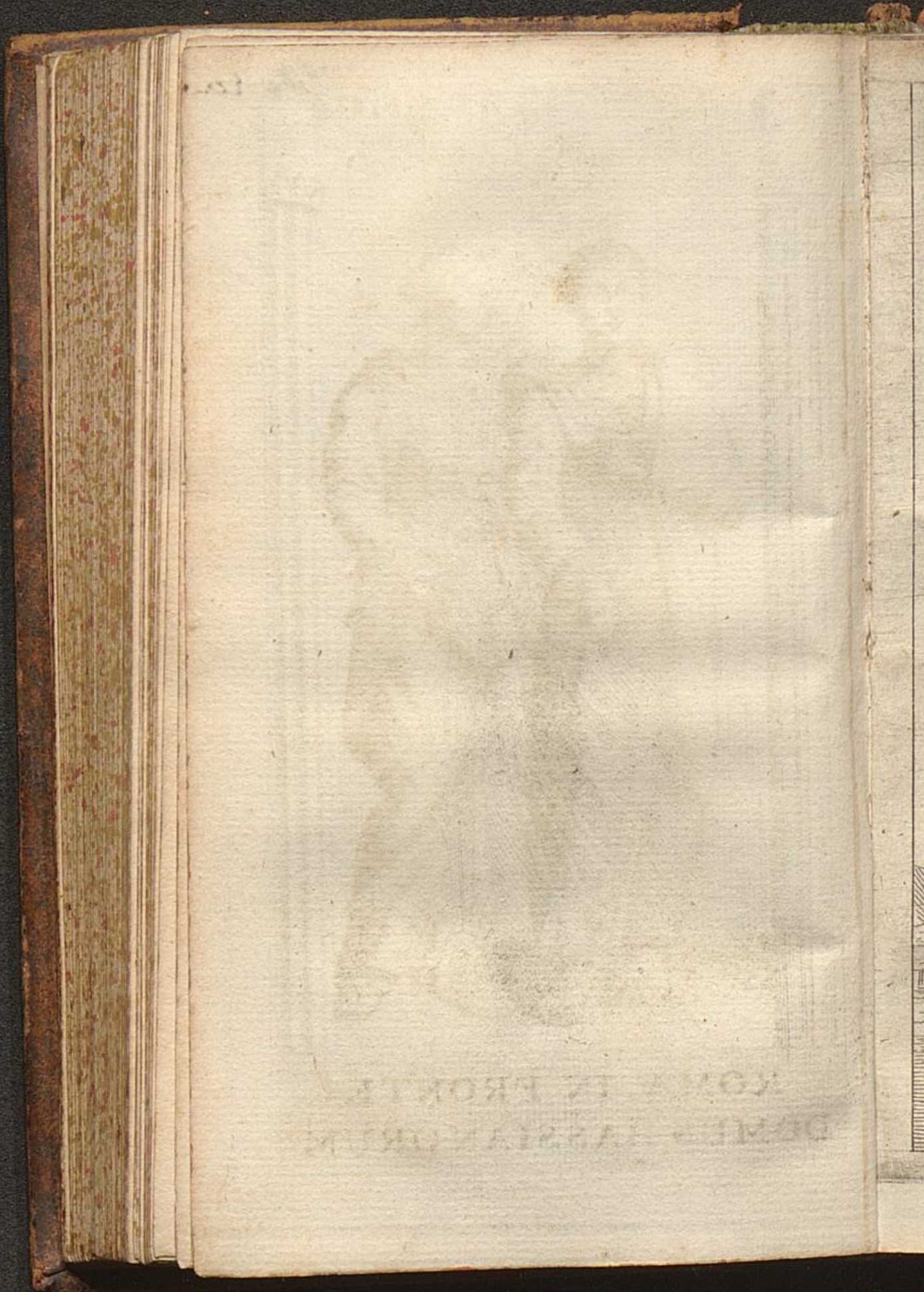

m,
n.
is
m
wy
ti,
s,
o
a-
.
.
.
s
e
a
o
r
r
o
g
e

ROMÆ IN FRONTE
DOMUS BASSIANORUM

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

HERCULES IN NUMMUS
ÆSCULAPII LAPII

STATI TOGATA
TRIOPALIA III VENTII

165 tal

STATUA M. AURELII PALLIATA
IN ATRIO PALATII VENETI

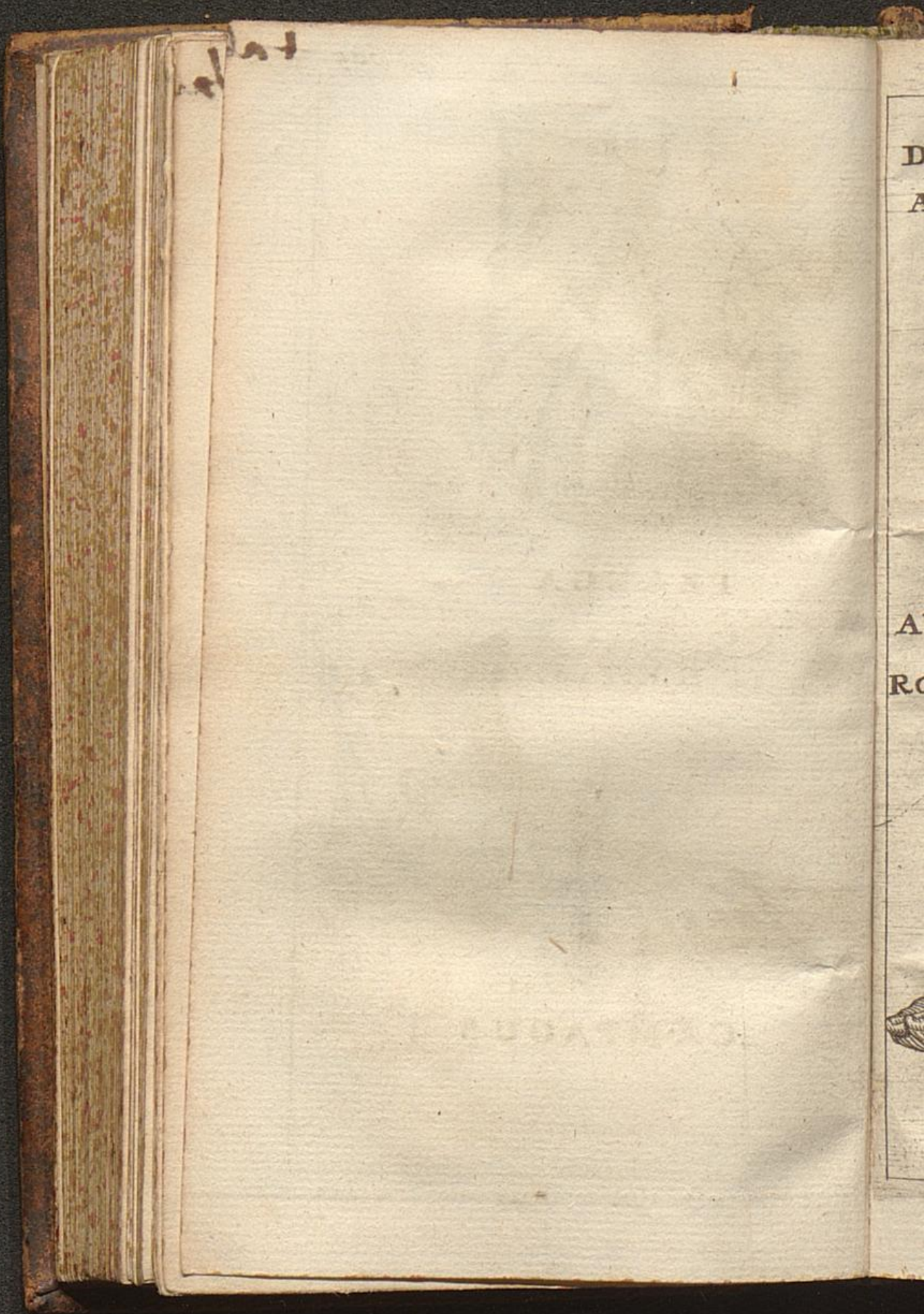
STATUM ABBATIAE
IN ALBERTO...

TZANGA

CAMPAGUS

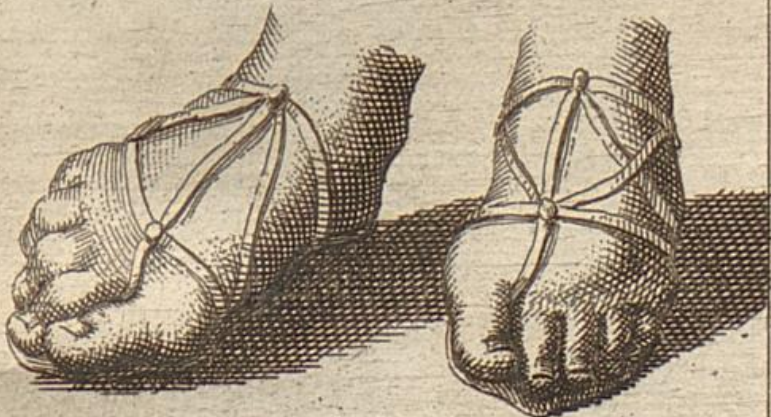

D
A

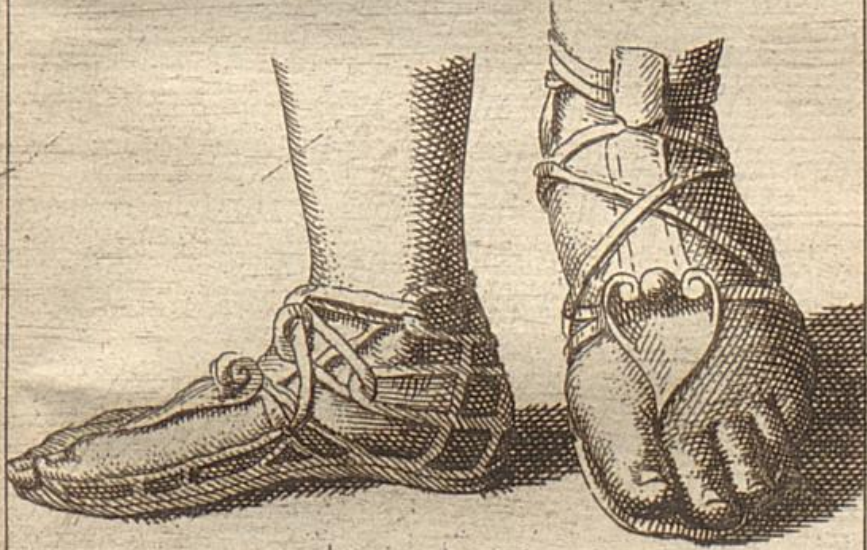
A
R

DIRCIS SOLEÆ ROMÆ IN
ÆDIBUS FARNESIORUM

APOLLINIS PYTHI SOLEÆ
ROMÆ IN HORTIS VATICANIS

Ferrarius coniecit. Atque iterum alia in statua M. Aurelii palliata, quam videre est in eodem atrio Palatii Veneti. Scilicet veteres etiam hac in re ornatum quæsi-
 runt. Apparet id maxime in cam-
 pagis, qui opere reticulato circum
 pedem habenas extendebant, item-
 que tzangis, si modo hæc sit
 campagorum & tzangarum figura, Fris. ad
 quam Andreas Frisius ad Bald-
 num exhibet. Pulcherrimæ vero Bald.
 ob habenarum præcipue elegantiam pag. 180.
 fuerunt Dircis & Apollinis Pythi & 101.
 soleæ, quarum figuram quoque
 dedit. Hinc, quia corrigiæ pedi-
 bus circumvolvebantur, optime
 Hebræi easdem *ἰσθμια* vocarunt, &
 Græci *σφαγιτις*. Etenim apud
 Hebræos non tantum ipsi pedi cir-
 cumdabantur vincula, verum etiam
 ad orus se extendebant, plane uti
 caligas talis & cruri circumvolu-
 tas in arcu Constantini & antiquis
 nummis videmus. Etiam Hebræi
 veteres varia ratione hæc pedum
 vincula circumdederunt, vel usus
 commodioris vel ornatus gratia.
 Pulchra atque elegantia sandalia,
 quibus se Judith ornavit, & quæ
 cepisse

Judith. 10.
 3. & 16. 11.

cepisse dicuntur oculos Holofernis talia fuisse, præter colorem coccineum, propter habenas teretes, quæ eleganti ratione pedem circumdederunt, non sine ratione quis posset suspicari.

Act. 2, 23.

III. Apud Jeremiam verbum *מְרַמְּסִים* occurrit, cujus variæ sunt admodum & diversæ interpretationes. Qui optime vertisse videntur, ex significatione vocis *מְרַמְּסִים* corrigiæ, notionem hujus verbi petierunt. Unde reddunt *implicare*. Sic recentiores interpretes: *dromas velox*, vel *camela junior levis*, *implicans vias suas*: Belgæ: *Ghy lichte snelle kemetinne, die hare wegen verdrayt*. Metaphoram exponunt, ut *מְרַמְּסִים* implicans, sit, instar scilicet corrigiæ calcei, quæ iteratis vicibus illi circumligatur, ut Franciscus Vatablus habet, & prolixius eruditissimi Belgæ: *Het Hebreusch woort wort alleenlyk hier gevonden, komende van een ander dat een schoeriem betekent. God wil seggen, dat Israel heen ende weder, om ende wederom liep in afgoderye; gelijk een schoeriem heen ende weder gesnoert, gestingert, in gewikkelt, ende verdrayt wort.*

Vatablus
& Belgæ
ad Jer. 2.
33.

wort. h. e. Verbum Hebraeum hoc loco tantum reperitur, descendens ab alio quod corrigiam notat. Innuis Deus, Israelem huc & illuc discurrere in idololatria, uti corrigia huc & illuc circumligatur, volvitur, implicatur, & contorquetur. Probant eam significationem praestantissimi Lexicographi, & inter eos Johannes Buxtorfius: *כוריא* inquit, corrigians, Buxt. in Lex. Hebr. h. e. implicans, ut nodus corrigiae implicatur constringendo. Consentit vir summus Johannes Coccejus, atque hunc sensum elicit: *Propheta ostendit, eos in eodem luto haerere, quia ex animo non sint conversi, sed easdem opiniones retineant, quas habebant, qui in valle filiorum Himmon liberos suos mactaverant. Ipsos tantum non nihil variare viam, & ad idem tendere per ambages, quod videbantur, reliquisse. Ideo comparat eos cum dromade veloci implicante vias suas. Ego vero, ut ingenue fatear, haec non intelligo. Qua ratione quaeso de dromade vel camelo juniore dici potest, eam vias suas implicare, instar scilicet corrigiae calcei, quae iteratis vicibus illi circumligatur? aut quomodo Deus*

Cocc. in Lex. Hebr. & Comm. in Ies.

Deus

Deus, ut hoc innuat, Israelem huc & illuc discurrere ad idola, metaphoram fumeret à juniore camelo, quæ vias suas implicat, ut corrigia circa pedem ligatur & contorquetur? Si metaphora hæc à camelo desumitur, utique de camelo quid dici necesse est, quod in ipsam quadrat. Implicare vias suas, instar scilicet corrigiæ calcei, quæ iteratis vicibus illi circumligatur, dici de camelo posse, ego omnino non capio. Tum, quid est implicare vias suas instar corrigiæ calcei? Vir summus Ludovicus de Dieu aliud excogitavit, ut huic verbo *לַחֲסוֹת* lucem adferret. Exponit ex lingua Æthiopica, ubi *ἄσπερ* est *vespere, sero, ἄσπερ*. Matth. 28. 1. Marc. 13. 35. Unde vertere liceret, inquit, quæ serotinat vias suas, id est, quæ vesperi in tenebris, quam plena luce ambulare mavult, ea enim dromedariorum, ut omnium pæne ferarum indoles est, & recte id accommodatur populo, quem scortationis spiritualis, in modum scorti carnalis depictæ, infimulat Propheeta. Nocturnum enim amant scorta iucedere atque amafios insequi. Nisi forte

De Dieu
ad Ier. 2.
22.

forte quis malit ad linguam Arabicam hic attendere, ubi כָּוֵן significat commune reddere, & כָּוֵן socius, particeps. Hinc veritas communes reddens vias suas, quod scortis optime convenit, & passim populo exprobratur, quod uno Deo relicto, alios multos promiscue admiserint. Verum nec hoc mihi placet, quod ὁ πᾶν habet. Serotinare vias suas, si id vel maxime ex lingua Æthiopica hæc verba possent significare, non video quid denotet, aut quomodo quadret in hunc locum. Quis pro vesperi in tenebris ambulare, unquam dixit, *serotinare vias suas*? Quis hoc etiam de dromedariis dicet? Est quidem omnium pæne ferarum indoles, ut vesperi in tenebris, quam plena luce, ambulare malint, hoc vero nihil ad dromedarios. Quem sensum etiam hinc eliciet ὁ πᾶν ? Quod habet ex lingua Arabica æque parum mihi probatur, cum non intelligam, quid in camelum quadret, *communes reddens vias suas*. Non mirum autem virum doctissimum cæteroque interpretes tam varia fingere, cum locus omnino sit obscurissi-

H mus,

mus, in quo explicando nihil juvant omnes veteres, qui varie admodum reddiderunt. LXX. ὁψὲ φωνὴ αὐτῆς ἀλόλυξε τὰς ὁδὸς αὐτῆς. Quid in animo habuerint, quod נַחֲשׁוֹ verterint ὁψὲ, ego sane nescio, cum eam vocem Κάμηλον alibi transtulerint. Pro נַחֲשׁוֹ vero legisse videntur נַחֲשׁוֹ. Vulgatus: *Cursor levis, explicans vias suas.* Scilicet ex Aquilæ, Symmachi vel Theodotionis, corruptis exemplaribus hic error natus est, ut, pro *dromade*, sit in Vulgato *cursor*. Verterant illi δρόμας κέφη, pro quo librarii fecere δρομεύς, uti jam pridem monuerunt viri eruditi. Utinam Samuel Bochartus, qui tot difficilia loca feliciter explicavit, & tam multa præclara de animalibus nos docuit, hunc locum non intactum reliquisset; Multis quidem ostendit נַחֲשׁוֹ esse *camelum juniorem*, at quid sit *camelus junior* נַחֲשׁוֹ נַחֲשׁוֹ nusquam dicit. Tentandum nobis est, an quid afferri possit, quod, si non omnino verum, verisimile tamen sit.

Bochart.
Hieros. p.
I. pag. 82.

IV. Verbi נַחֲשׁוֹ, quod *se-mel tantum* occurrit, radicem olim usita-

usitatam $\Gamma\psi$ statuerem, quæ *circum-*
ire & discurrere notavit, unde $\Gamma\psi$ *cor-*
rigia dicta est, ab ambiendo, sive cir-
 cumeundo, quia pedi circumvolvi-
 tur. Hinc *camelus junior* $\text{כַּמֶּלֶךְ הַדְּרִי$
circumiens vias suas, est camelus
 quæ æstro libinis percita notas se-
 mitas circumit, & huc illuc vaga-
 tur maris potiundi gratia. Inter
 animantia maxime libidinosa etiam
 camelus est, de quibus Aristote-
 les refert, quod *toto die coeant*. In-
 primis $\text{כַּמֶּלֶךְ הַדְּרִי}$ flagrat libidine, quæ
 est camelus foemina junior, quæ
 incipit *catulire*, hoc est, ad Ve-
 nerem incitari. Hinc *camelus ju-*
nior $\text{כַּמֶּלֶךְ הַדְּרִי}$ *circumiens vias*
suas, est camelus, huc illuc dis-
 currens æstu libidinis. Hunc sen-
 sum innuere videntur LXX. In-
 terpretes, qui reddiderunt, $\delta\psi\epsilon$
 $\phi\omega\eta\ \alpha\omega\tau\eta\varsigma\ \omega\lambda\omicron\lambda\upsilon\zeta\epsilon\ \tau\acute{\alpha}\varsigma\ \omicron\delta\delta\epsilon\varsigma\ \alpha\omega\tau\eta\varsigma$.
 Verbum $\omicron\lambda\omicron\lambda\upsilon\zeta\epsilon\iota\upsilon$ quidem ejulare,
 & cum clamore plorare, notat,
 verum etiam de eo ejulatu dicitur,
 quem emittunt bruta, dum libidi-
 ne flagrant. Hinc $\omicron\lambda\omicron\lambda\upsilon\gamma\omicron\iota\epsilon\varsigma$ sunt
 ejulatus, quos emittunt mares
 ranæ, dum foeminas ad coitum vo-
 cant. Neque aliter hoc intellexit,

Arist. Hist.
 Anim. lib.
 5. cap. 11.

Plin. lib. 11
 cap. 37.

Grôt. ad
Jer. 2. 23.

si vera est viri illustris Hugonis Grotii explicatio, interpres Chaldaeus. Is enim habet *depravans vias suas*, h. e. uti exponit vir illustris, *à mare ad mare alium discursitans*.

Buxt. Lex.
Hebr. R.

שׁוּ

Confirmat vir in Hebraicis versatissimus Iohannes Buxtorfius, qui ad hæc verba *משׁוּרר וּרְכִירָה* *implicans vias suas*, notavit, *id est, huc illuc discurrens, æstu libidinis: sic tu fervore idololatriæ*. Atque hic quidem sensus optime congruit huic loco. Gentem Iudaicam cum meretrice comparat Propheta, quæ se cuilibet offert. In *omni clivo*

alto, dicit, *& sub omni arbore viridi, tu te prosternis, meretrix*. H. e. instar meretricis, quæ in lupanari prostat, & cuilibet se prosternit, tu omnibus Diis te prosternis *sub omni arbore viridi, & clivo alto*, h. e. iis omnibus servis. Ulterius vero, quo magis appareat rei fœditas, comparat cum animantibus maxime libidinosis. Postquam notasset jactantiam illorum hominum, qui negabant se esse idololatrias, & volebant videri Deum colere, ac dicebant, ut meretrices solent,

Jer. 2. 23.

non polluta sum, post Baalim non

non

non ambulavi, vehementius invehitur, & vide vias tuas in convalle dicit, Hinnonis nempe, in qua horrenda illa peragebatur Idololatria, ut ipsi parentes traderent liberos suos Molocho immolandos: *Cognosce*, inquit, *quid feceris, camelus junior, quæ vias circumit*. Quasi dicat: Ne neges te fornicatam esse cum Baalim, cum id appareat vel ex valle Hinnonis, & ex eo quod fecisti, tu, quæ instar cameli junioris, quæ libidinis æstro percita huc illuc vagatur, marem quærens, fervore idololatriæ undique discurras, Baalim quærens quibus te prosternas. Neque contentus Propheta, gentem Judaicam camelum vocare catulientem, pergit porro, & onagram vocat, *foeminam nempe, quæ ubi eminus olfecit marem, à nemine inhiberi potest quominus ad eum currat, imo quæ neminem recusat vel in ipsis menstruis*. Hic enim sensus est versus sequentis, uti prolixè possemus ostendere. Quæ quidem de hoc obscuro & intricato loco non inepte nobis videmur animadvertisse.

Ier. 2. 24.

H

H 3

V. Uti

V. Uti calcei & soleæ apud veteres plerumque ex corio conficiebantur, ita & corrigiæ, sive teretes habenæ, ex corio fiebant. Legimus quidem vinculis aureis nonnullos olim sua calceamenta pedibus aptasse, uti Athenæus de Parrhasio refert: χρυσῆς τε ἀνασπασῆς ἐπέσφιγγε τῶν βλαυτῶν τῆς ἀναγωγίας, aureis habenis constringebat calceorum ansas: De quibus etiam viri doctissimi illud Manilii interpretantur:

Athen.
lib. 12.

Manil.
lib. 56

*Et pedibus niveis fulserunt aurea
vincla.*

Quod tamen de periscelidibus, sive catenulis aureis, quas ornatus gratia mulieres circum crura gestabant, sequenti capite ostendemus intelligendum esse. Sed plerumque, pariter uti soleæ, ex corio fuerunt veterum corrigiæ. Hinc Isidorus à corio corrigias vult dictas: Corrigiæ, inquit, à corio vocantur. Unde & lora dicuntur. Juvenalis:

Isid. Orig.
lib. 19.
cap. 34.

Schol.
Juven.

*Vel nodus tantum & signum de pau-
pero loco,*

ad

ad quem locum Scholiastes *lorum* exponit *Parthicam corrigiam*. Apud Hebræos veteres etiam corrigias calceamentorum ex corio fuisse non dubitandum videtur. Etenim, uti ipsorum soleæ ex corio conficiebantur, quod prolixè superius cap. 2. docuimus, ita & corrigiæ sive habenæ teretes ex corio fuerunt.

Hinc Talmudici corrigiam vocant Talm. Schabbar fol. 62. in Misna. & Mikvaoth cap. ult. *התנור* *corium calcei*, & *שן*, quod *lorum* notat ex corio confectum.

Nata hinc est inter Hebræos loquendi ratio *מאדוילא דהו*, qua pro re vili, & fere nihili, calceamenti corrigiam usurpant. Nam uti calcei, cum ex corio essent, fuerunt vilissimi, etiam corrigiæ non magni pretii sunt habitæ. Iam ab antiquissimis temporibus hic loquendi modus usitatus fuit. Regi Sodomæorum dicit Abrahamus, se ex omnibus quæ ipsius erant, *non filum, vel corrigiam calceamenti accepturum*. Gen. 14.

Scilicet Abrahamus, cum indicare 23. vellet, ne vilissimum quid se accepturum in præmium pugnæ, hoc est, nihil omnino, calceamenti corrigiam appellavit, quasi nihil vilius tenuiusque dici posset,

Chryf.
Hom. 25.
in Gen.
Delr. Adag.
p. 1. Num.
37.

calceamenti vinculo. In hunc sensum jam olim Chrysothomus hæc verba explicavit, & ex eo Martinus Delrio formulam esse adagialem monuit, qua negat Abrahamus se calceamenti corrigiam, hoc est, nihil omnino, ne vilissimum quidem, ex præda accepturum. Sed hanc mentem esse huius loquendi formulæ nemo interpretum ignorat.

VI. Desumpta est ab his corrigiis, sive vinculis, quæ plane necessaria sunt in soleis, alia loquendi apud veteres ratio, qua *vincula demere, vinclis pedem exuere, vinclis crura resolvere*, pro calceos sive soleas exuere usurpant. Ovidius:

Ovid. 3.
Metam.

Vincla duæ pedibus demunt. —

Virgil. 3.
Æn.

Virgilius:

*Unum exuta pedem vinclis, in veste
recincta.*

Ovid. 3. de
Arte
amandi.

Ovidius:

Arida nec vinclis crura resolve tuis.

Sed & *detrahere vincula* dixerunt.

Tib. Lib. 1.
Eleg. 5.

Tibullus:

*Vinclaque de niveo detrahet ipse pede.
Quod*

Quod Terentius dixit *soccus detra-* Terent.
here, in illo vulgato: *Accurrunt ser-* Heaut.
vi, soccos detrahunt. Similis lo- Aët. I.
 quendi ratio apud Jesaiam existat, Sc. I.
 quam tamen aliter intellexerunt in-
 terpretes. Gentem validam con-
 tra Judæos se excitaturum mi-
 natur Deus, quæ semper foret in
 procinctu atque ad ducum nutum
 parata, *in qua non esset defessus aut* Ies. 5. 27.
labans, nullus qui dormitaret aut dor-
miret, nemo cujus zona solveretur,
aut רָחַץ פְּרָו detraheretur corri-
gia calceamenti ejus. פְּרָו in rumpendi
 significatione accipiunt interpretes,
 & quemadmodum iis, quibus in
 itinere corrigiam calceamenti con-
 tingit abrumpi, non parvo abrup-
 tio illa impedimento est, ita ut
 iter inceptum retardet, ita hic in-
 dicari nullam moram objici ipso-
 rum consiliis volunt. Qui quidem
 mihi non videntur observasse hoc
 non impersonaliter intelligendum
 esse, sed active, uti vulgo loquun-
 tur. Etenim hic non dicitur, *non*
solveretur zona ejus, aut rumpetur corri-
gia calceamenti ejus, ut ad sinistrum
 aliquem casum referatur, sed idem
 est ac si dictum sit. *Non solvent zo-*

H 5 nam,

nam, aut detrahent corrigiam calceamenti. Gentem enim spectat validā, quam non tantum prædicat Propheta, nullum in ea esse defessum aut labantem, nullum qui dormitaret aut dormiret, verum etiam neminem zonam suam soluturum, aut detracturum corrigiam calceamenti. Ut non referri possit ad abruptionem corrigiarum, quæ non parvo prope- rantibus impedimento est, sed descriptio sit strenuorum hominum, qui neque zonam solvent, aut detrahent corrigiam calceamenti. Scilicet Propheta canit, eam gentem, quam contra Iudæos excitaret Deus, semper futuram in procinctu, atque ad ducum nutum paratam, ita ut ne quidem unquam calceos extraheret. Quod quidem indicare videtur totius narrationis series. Sane, non solvetur zona ejus, nulla alia ratione intelligi potest, quam homines futuros semper ad prælium paratos. Unde optime ad hæc verba notarunt viri eruditissimi, qui novissimam Belgarum versionem notis illustrarunt: *Sy sullen steeds veerdigh zyn om te strijden, staande gewapent tot aller ure.*
hoc

Belgæ ad
h. l.

hoc est, *semper parati erunt ad prælium, omnibus horis armati.* Quare nec id quod sequitur, *non detrahatur corrigia calceamenti ejus,* aliter intelligi potest, quam illos nunquam calceos extracturos. Unde verbum *קָרַח* non ea notione sumerem, qua acceperunt interpretes, sed quam & alias obtinet, cum *detrahere* significat. Locus evidens est apud Ieremiam, in quo nihil aliud, quam *detrahere*, significare potest: *Si esses annulus in dextra mea,* dicit Deus de Chonia Iojakimi filio, Rege Judæ, *קָרַח וְנִדְחֵהוּ וְנִדְחֵהוּ וְנִדְחֵהוּ* *inde detraherem te.* Ut, *non detrahatur corrigia calceamenti ejus,* mihi fit, non exuet calceum suum: quo sensu à Tibullo itemque Terentio verbum *detrahere* usurpatum est. Quæ quidem elegans strenuorum militum est descriptio, qui ut ad omnia sint parati, nec sonam solvunt, nec caligas exuunt.

Jer. 22. 24.

VIII. Vir doctissimus Benedictus Balduinus aliter longè hunc locum exponit. Observat veteres, cum calceamenta pedibus inducerent, eaque pressius adstringerent, si quando corrigiam con-

Bald. de
Calc. Ant.
cap. 21.

Cic. de
Divin.
lib. 2.

tingeret effringi, malum omen credidisse, adeo ut suscepta negotia desererent, uti diserte testatur Cicero in Divinatione, ubi sic ait: *Quæ si suscipiamus, pedis offensus nobis, & abruptio corrigiæ, & sternutamenta erunt observanda &c.* atque illud omen veteres portendere credidisse, rem susceptam haud feliciter progressuram, aut sinistro aliquo casu impediendam: quemadmodum iis, quibus in itinere corrigiam calceamenti contingit abrumpi, non parvo abruptio illa impedimento est, ita ut iter inceptum retardet. Unde, addit, qui sacram paginam Glossa, quæ dicitur ordinaria, illustravit, locum illum Jesaiæ: Non rumpetur corrigia calceamenti ejus: *Apposite sic interpretatur: Non impediatur in itinere Dominus. Ut eum significet re nulla retardandum, quin brevi sit in hostes iracundiæ suæ tela, vindice dextra contorturus.* Sed, præterquam quod ex iis, quæ à nobis observata sunt, satis appareat, non ad omen aliquod hoc pertinere, sed ad militum summam alacritatem, qui ne quidem

zonam solverent, vel calceos exuerent, erravit plane Glossæ, quæ dicitur, Ordinariæ compiler, atque in errorem induxit elegantissimum Balduinum. Etenim non de Domino dicitur, *non rumpetur corrigia calceamenti eius*, sed de gente valida atque expedita, quam contra Judæos se excitaturum Dominus minatur.

VIII. Prætermittendum hic non est, apud veteres proprium fuisse fervorum ministerium, & quidem vilissimum, solvere corrigias, sive vincula calceorum domini, h. e. exuere calceos, uti jam dudum observarunt homines eruditi. De Græcis locus est apud Platonem: Plato in *Ἐπιλύετε*, inquit, *παῖδες, Αλκιβιάδην, ἵνα κοτακίηται*: Solvite calceos, pueri, Alcibiadæ, ut accumbat. Et apud Æschylum:

Plato in
Symposio.

Æsch. in
Agam.

ὅπαι τις δὲ βύλας
Αὔοι τάχος, πρόσθελοι ἔμβασιν ποδός.

*Aliquis mihi soleas solvat ocyus,
queis itinerantis induebantur pedes.*

De Romanis idem constat vel ex illo vulgato apud Terentium: Terent.
Heaut.
Act. I. sc. II

Accurrunt servi, soccos detrahunt.

H 7 Apud

182 De CALCEIS HEBRÆOR.

Plaut.
Truc.
Act. 2.
sc. 4. ibid.
sc. 5.

Apud Plautum Dinarchus servis imperat :

— Deme soleas, cedo, bibam.

Et Phronesium Ancillæ :

——— Eho Pithecium,

Face ut accumbam : accede. adju-
re sic decet puerperam.

Soleas mihi deme.

Lucil. Sat.
lib. 3.

De servis Lucilius canit :

Cernuus extemplo plantas convestit ho-
nestas,

Et pedibus læva sycionia demit honesta.

Tib. lib. I.
Eleg. 5.

Hinc Tibullus cum vellet expri-
mere ad omne officium, etiam
abjectissimum, pauperem fore
præsto, ministerium solvendi cal-
ceorum corrigias adjungit :

Pauper erit præsto tibi, præsto pauper
adibit

Primus, & in tenero fixus erit
latere.

Pauper in angusto fidus comes agmine
turbae,

Subjicietque manus, efficietque viam.

Pauper ad occultos furtim deducet
amores,

Vinclaque de niveo detrahet ipse pede
Apud.

Apud Hebræos veteres idem etiam habitum fuit ut vilissimum ministerium. Hinc possideri servum maxime volebant, si emptori servilia aliqua præstitisset opera, inter quæ in primis memorant, שהחיר מנעל לרבו או הנעילו, *ut solvat domino calceamentum suum, aut illud induat.* Scilicet inter vilissima ministeria recensentur calceorum vincula solvere, & calceos extrahere, atque hinc cum servum emerent, non alia oppignoratione utebantur, ut constaret eum in alterius domini potestatem migrasse, quam ut calceos eius solveret & indueret. Ex Maimonide, qui id ipsum hauserat ex Talmude, hoc observavit vir doctissimus Johannes Lichtfotus. Talmudicorum verba adscribi merentur; עבד קטן כבהמה דמוהו רבנן כיצד בחוקה החד לו מנעלו או הוליד אחריו לבית המרחץ הפשוט הרחיצו סמו גרדו הלבישו *Parvus servus est veluti jumentum, tradunt magistri nostri. Quomodo emitur servus בחוקה? Solvit ementi calceum, porciat post eum quæ ei necessaria ad balneum, deestit eum, lavat, ungit, fricat, re-vestit.*

Maim in
מכירה
cap. 2.
Gem. Bab:
Kiddu-
schim
fol. 22. 2.
Licht. ad
Matth. 3.
11.

Moses Mi.
Præc. affir.
3. & neg.
177.

vestit, induit calceos, ac à terra
levat. Videri etiam potest Moses
Mikotzi. Hinc natum est Iohan-
nis Baptistæ dictum, qui, ut se
quam maxime præ Christo depri-
mat, indignum dicit, *Κύψας λύσας
τὴν ἰμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ*, in-
curvatum solvere corrigiam calcea-
mentorū ejus, quod referunt tres

Marc. 1. 7.
Luc. 3. 16.
Ioh. 1. 27.
Act. 13. 25.

Euangelistæ, Marcus, Lucas,
Johannes, & Apostolus Paulus.
Id idem est ac si dixisset, non sum
dignus ut sim illius servus, aut hoc
vilissimum obeam excalceandi
munus. Huc facit, sicut etiam
observatum est viro præstantissi-
mo Johanni Seldeno, quod in Ge-

Seld. de
I. N. & G.
l. 6. c. 8.
Gem. Bab.
ad tit.
Cethuboth
cap. 11.
fol. 96. a.

mara Babylonica legitur. כל מלאכות
שהעבד עשה לרבו חלמוד עשה לרבו
חזן מהחורה לו מנער אלה במקום
שאין מכירין אותו אבל במקום ליה לן בה
Omne genus operis quod à servo do-
mino suo præstandum est, id etiam
à discipulo magistro suo est præstan-
dum, præter solutionem calcei ejus.
Quæ tamen exceptio obtinet tantum,
ubi discipuli conditio non satis digno-
scitur. Nam si ea satis dignoscatur
etiam & illud munus præstandum.
Cavent Rabbini, ut in iis lo-
cis

LIBER PRIMUS. 185

cis tantum magistro suo id officium non præstet discipulus, ubi non satis notum est eum esse discipulum, ne ex ipso opere existimaretur servus, cum alias, ubi notum est ipsum discipulum esse non vero servum, hoc etiam officium à discipulo præstari suo magistro velint. At Johannes Baptista, quo se magis deprimat, & Christum extollat, ne ad hoc quidem officium dignum se pronuntiat, ut solvat & exuat calceos eius. Dictum Johannis Matthæus refert: *ὁ ἑὸς ἐμὶ ἰγὰρὸς τὸ ὑποδήμα* *βασιλέως.* Sed de eo loco intra prolixius.

Matth. 3.
II.

lib. 2.
cap. 8.

CAPUT OCTAVUM.

Calceus immundissima pedum tutela. In eo tamen magnus olim luxus, præcipue fœminarum. Hebræorum mulieres iis luxuriasse multi observant ex Jes. 3. 18. מַדְּמַי an calcei? Multa & diversa istius vocis interpretamenta. מַדְּמַי ornamentum simile
com-